Nr. 47. Neue Jüdische Zeitung. III. Jahrgang.

נייע ייִדישע צייטונג

דיא „נייע ייִדישע צייטונג“ ערשיינט יעדן מאָנטאג אונד דאָנעראָסטאג.

פּרענומעראַציאָנס־פּרייז:
גאַנצעהריג 7 פֿר. — קר.
האַלבעהריג 3 „ 50 „
פיר־טעלעהריג 1 „ 75 „

דיא רעדאַקציאָן אונד אַדמיניסטראַציאָן בעפינדעט זיך Schiffmannsgasse 6, Budapest.

וואָהין אייך דיא פּרענומעראַציאָנס־געלדער צו זענדען זינד.

אינזעראַטע ווערדען בילליגסט בערעכנעט.

Budapest, Montag 5. März 1883.

שנת תרמ״ג לפ״ק. — ב״ה בודאפעסט, כו אדר.

איינע פּעראָרדנונג דעם קולטוסמיניסטערס.

דער הערר פֿאָן טרעפֿאָרט, אונזער געעהרטער קולטוס אונד אונטערריכטסמיניסטער האט איינע פּעראָרדנונג ערלאַסען, דיא ווייר אַם שלוס־סע דיעזעס אַרטיקעלס פֿאָלגענדהאַלטליך בריינגען, אונד וועלכע דיא שריעסונג דער ייִדישען וינקעלשולען דיא נאָך היינ אונד דיא עקסיסטירען אנאָרדנעט.

דער הערר מיניסטער האנדעלט גאַנץ געזעצמעסיג, וענן ער פֿערלאַנגט, דאַס יעדעס קינד איינע שולע בעזוכע, אין וועלכער געפּר יפֿסע לעהרער דען אונטערריכט אין דען פֿאָרגעשריעבענען געגענשטענדען ערטהיילען, זאָ וויא ער אויך בעדעוטונג איזט דאַרויף צו זעהען, דאַס יעדעס קינד אין אונגאַרן אונגאַריש לערנע. וועגן ער אבער דיא אין דאַס געבּיעט דער גמיינדע־איטאָנאָמיע פֿאַלענדען רעליגיאָנסשולען אין וועלכען אדם „צו פּיעל העברעאיש גערעדט ווירד“, שליעסען לאַסען ווילל, זאָ איזט ער דאַצו עבען זאָ וועניג בערעכטיגט, אַלס וועגן ער דאַרבער קלאָגען ווירד, דאַס דיא בריסטליכען שולער צו פֿיעל עוואַנגעליאָס אָדער געבעטע לערנען מוסען, ווייל זעהען עס אבער דייטליך ביא דעם עפּצט צו פֿעראַנדערלנדען מוסטעלשולגעזעטצע, דאַס ווערד דיא קאָנפֿעסיאָנען נאָך דיא גאַציאָנאַלטעטען מיט דער שולגעזעטצגעבונג צופֿרידען זינד אונד וואָרום זאָלטע מאַן נישט אויך דען ווּנען איינען דעם פֿערזעטצען?

אומזאָמעהר אַלס אין טהייל דער ייִדען זעלבסט דאַצו איינפֿערשטאַנדען איזט דאַס נישט פֿיעל אָדער גאַר נישטס פֿאָם העברעאישען געלעהרטן ווערדען. האבען דאָך ייִדישע דעפּוטירטע אונד שריפֿטשטעלער אַפֿענטליך איינגעשטאַנדען, דאַס דיא פֿאָן דעם ייִדישען שריפֿטטהום קיינען בליינען נוטצען האבען, פֿאָלגליך עס אויך נישט גאַטהג האלטען, דאַס איהרע אָדער אונזערע קינדער מעהר דאַפֿאָן פֿערשטעהען זאָללען, אַלס דיא זעלבסט. וואָס ליעגט איהנען דאַראָן, וועגן דיא קענטניס דער הייליגען תורה אינמער קליינער אונד שוועכער ווירד אין מוסטע אונזערעס פֿאָלקעס? דיא הערען זינד זאָ וויט פֿאָרגעשריטטען, דאַס דיא קינדער בלוס נאָך ריקווערטס, אין דיא פֿערגאַנגענהייט ווערפֿען. וואָ איהר פֿאָלק, ווייר ייִדדיש אויך זאָ גראָסע מענגער אין איהרער מוטטער האטטען, וויא דיא זיך צו זיין איינבילדען, דיא מינדעסטענס זאָ גוטע פֿאַטריאָטען, זאָ גראָסע שטאַאטסמענגער, זאָ רייך, זאָ געלעהרט אונד אנגעזעהען וואָרען וויא דיא, דיא זיך אבער נישט שעמען, זיך אָפֿענטליך אַלס ייִדען אויסצוגעבען אונד צור אינגליקסצייט, כל צרה שלא תבא, פֿיר איהרע לייִדענדען ברידער אויפֿצוראַטען, דאַבייא אבער עראָרשער אונד קענער דער הייליגען שריפֿטען וואָרען.

עס איזט אונס אונבעגרייפֿליך, וואָס דענן זאָ פֿלאָטצליך דעם הערען מיניסטער איבער דיא לעבער געפֿאַהרען, דאַס ער מיט איינען זאָלכען גרונד: גענען דיא ייִדישען „חדרים“ זיך ווענדעט, ווייר פֿערמוטהען דיא איינע גאַנץ אנדערע האנד אים שפּיעל, דיא דען ערלאַס דעם הערען מיניסטער אין דיא פֿעדער דיקטירטע. דעם הערען מיניסטער איזט עס איינערליי אָב דיא קינדער מעהר ייִדיש אַלס אונגאַריש לערנען, אבער נישט זאָ דען הערען דעפֿאָרמערן, וועלכע אַללעס וואָס „ייִדיש“ איזט, פֿערפֿאָגען וואָללען.

דער ערלאַס, דען מיניסטער טרעפֿאָרט אין אנגעלעגענהייט דער וינקעל שולען אן דיא שולאינשפּעקטאָרען גערישטעט האט. לויטעט:

„אָבוואָהל איך דורך דיא בעריכטע דער פֿערוואַלטונגס־אויטשיסטע אין קענטניס בין דאַפֿאָן, דאַס דיעזע היע אונד דא גענען דיא פֿאָן דען ייִדען, אויסער איהרען אָדענטליכען געמיינדעשולען, אָדער אין ערמאַנגעלונג זאָלבער פֿאָן איינצעלנען פֿאַמיליען אונטערהאַלטענען וינקעלשולען אין נעמעס־הייט דער פֿעראָרדנונג צאַהל 20,311 פֿאָם 2־טען סעפּטעמבער. פֿאָרגעהען אונד איהרע שליעסונג אנגעאָרדנעט האבען, בעשטעהען דענאָך אין פֿערשיעדענען גענענדען דיא לאַנדעס אויך היטע נאָך זאָלכע וינקעלשולען אונד זיא ווערדען געדולדעט. אָבוואָהל וועדער דיא לעהרער אין דענזעלבען בעפֿעהגטע מענשען זינד, נאָך אויך דיא געזעטצליך בעשטעמטען אונטערעבּטס־גענענשטענדע דאַזעלבסט געלעהרט ווערדען. דאַגעגען ווערדען דיא קינדער אין דער אונגאַרישען שפּראַכע אונד אין דען אנדערן לעהרגענענשטענדען פֿערנאַכלעסיגט, ווייל זיא בינאַהע אויסשליעסליך מיט העברעאישען לעהרגענענשטענדען אונמעסיג אין אנשפּרוך גענאָמען ווערדען.

אונדעס איך זיכערע קענטניס פֿאָן דער עקסיסטענץ אונד דעם ווירקען זאָלכער וינקעלשולען צו ערלאַנגען וויינשע, פֿאָרדערע איך דיא אויף, יע פֿיהער שפּעטעסטענס אבער בינען איינעס מאָנאַטס נאָך עמפֿאַנג דעזער פֿעראָרדנונג, גרינדליכען אונד אויספֿיהרליכען בעריכט איבער דיא אין איהרעס בעצירקע עוואַ בעשטעהענדען איזראַעליטישען וינקעלשולען צו ערשטאַטטען, אונד יענע געמיינדען צו בענענען אין וועלכען זאָלכע בעשטעהען, זאָוויא אויך דיא מולטסגעמיינדע (דען ראַבבינאַטסבעצירק), צו וועלכען דעזעלבע געהאָרען, אונד דיא בעריכטע מיט איינעס אויסווייזע אַ בער וועדע וינקעלשולע צו פֿערזעהען. 1) וועלכער אָרט דאַס לאָקאַל, דיא שולאינריכטונגען אונד דיא לעהרמיטטעל זינד? 2) וויא דיא לעהרער היסען אונד אָב זיא בעפֿעהיגט זינד? 3) וועלכע לעהרגענענשטענדע, אין וויא פֿיעל שטונדען וואָכענטליך אונד נאָך וועלכען לעהרבּיכערן דיא פֿאָרגעטראָגען ווערדען? 4) אָב זיא דעם פֿאָלקסשול־געזעטצע אונד נאָמענטליך דען אנפֿאָרדערונגען דעם געזעטצעס ענטשפּרעכען?

צוגלייך בעאויפֿטראָגט איך דיא, איינע קאָפּיע דיעזעס בעריכטעס איך אין דען פֿערוואַלטונגס־אויטשוס איינצוזענדען אונד דענזעלבען אויפֿצופֿאָרדערן, אויס זיינע מיינונג פֿעראָרדנונג פֿאָם יאָהרע 1876 דיעזע אונגעזעטצליכען וינקעלשולען אינפֿערצוגלייך שליעסען צו לאַסען, אָדער ווייגן דיא שליעסונג גען איינעס אויסערָאָרדענטליכען אומשטאַנדעס אָדער בעזאָנדערער ריקזיכט (וועגן צים בייספּיעל אין דער בעטרעפֿענדען גמיינדע איינע אָפֿענטליכע שולע נישט בעשטענדע) נישט זאָפֿאָרט פֿעראַנלאַסט ווערדען קאָנענטע אויסצושפּרעכען, דאַס דיא שליעסונג שפּעטעסטענס אין דריי מאָנאַטען צו ערפֿאָלגען האבע. נאָך וועלכעס צייטרוּמע קיינע דיעזער וינקעלשולען מעהר צו דולדען איזט. איך פֿאָן דיעזעס פֿאָרגעהען ערוואַרטע איך, וועגן דער פֿערוואַלטונגס־אויטשוס פֿערפֿיגט האבען ווירד, אין דער קורצעסטען צייט בעריכט.“

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (עסטערגר. 2.) צום טסאַ־סענטאינטערער פֿאָלל ווירד געמעלדעט, דאַס דער אבאַד־סאַלאָקער בעצירקסריכטער טאָראָק, וועגן עס זיך איך אַלס צווייפֿעללאָז הערויסגעשטעללט האט, דאַס דיא אנקלאַגע געגען פּוליטצער פֿאָלל־שטענדיג אונבערעכטיגט איזט, זיינע אויפֿמערקזאַמקייט אַללען איבּיגען אינגעלהייטען דער זאַכע צוווענדעט. זיט דער אויסגראַבונג האט ער 34 צייגען פֿערנאָמען, דערען אויסזאַגע פֿיר דען פֿאַטער דער עסטהער מאָלנאַר זעהר בעלאַסטענד זיין זאָלל. עס הייסט, דאַס דיעזער זיינע טאָכטער זעהר גרויזאַם בעהאַנדעלטע אונד איהר אַם אבענד אויפֿרעם פֿערשווינדענס גערעכנעט האבע. דיא צו־שלאַגען, וועגן דיא עס וואַגען זאָללטע, אין זיין הויז צוריקצוקעהרען. דער בעצירקס־ריכטער האט דיא אקטען בעהופֿס אנטראַגשטעללונג דער קראַצאָער שטאַאטסאַנוואַלטשאַפֿט איבערזענדעט. דיא אויראַליטישען בעוואָהנער פֿאָן סענט־אימרע ערשיגען בייא דעם שטאַאטסאַנוואַלט פֿאָגאַ“, אום איהן צו בעטען, דורך ראַשען אונד ענערגישעס איינגרייפֿען אַללען וועהרלייען אונד ווייטערען פֿערדעכטיגונגען איין ענדע צו מאַכען. — פֿיר וועדהאַוואַ זינד בעטערע צייטען געקאָממען, מיט עסטער נר. 2 איזט נישטס — דיא קאָממיסיאָן האט אדם דאַס גאַנצע געשעפֿט פֿערדאַרבען, ער שרייבט דאַהער אין זיינעם בלאַטע „פֿינגעשלעגשעג“: וועגן אויך דיא קאָממיסיאָן קאָנשטאַטירט האט, דאַס עסטער מאָלנאַר איינען זעלבסטמאָרד פֿעראַבטע, זאָ איזט עס דאָך וואַהרשיינליך. דאַס זיא דעם אַלב אין דען בּרונגען געשפּרונגען, ווייל זיא פֿאָן דען ייִדען פּלוטצער צו שטאַרק געפּרעסט ווערדע. — ווערהאַוואַ איזט פֿאַר פֿערדרוס פֿעבערקאַנק וואָרען, ער האט בערייטס דען פּלאַן פֿיר איינע עסטער נר. 3 איינגעאַרבייטעט.

* (אין שלעכטער שאַאַם.) אים דיזע דעם ייִדישען ווירטהס אין סטראַששע (קרייז סיאַמיר) בייא דעם אין איינעם זאַמסטאָג מעהרערע גלייבענסגענאָסען צו „מנין“ פֿערזאַמעלט וואָרען, וואָרדען פֿאָן פֿינף בּוריען, וועלכע דעם ווירטהע קריין נאָך דעם גאַסטעס־ריגסטע צור פֿערהייראַטונג זייגעס זאָהנעס גראַטולירטען, דיא „שטייטל“ דער אנוועזענדען ייִדען מיטגענאָממען. דיא בעשטאָהלענען לאַכטען דאַרבער. אבער באַלד העטטע זיך דער שפּאַס אין טרויער פֿערוואַנדעלן קאָנגען; דענן, קורצע צייט דאַרויף וואָרדע געטליך דיא קאַטאָלישע קערכע דאַזעלבסט בעשטאָהלען אונד קיר־בענגענגענשטענדע אים ווערטהע פֿאָן 1500 רובעל וואָרדען געשטאָהלען; דיא דעבע האַסטען, אים דאַס געריכט אויף פֿאַלשע שפּור צו לייטען, „שטייטל־מיטצען“, וויא זיא דיא רוסישען ייִדען טראָגען, אין דער קירכע צוריקגעלאַסען. דער בעזאָגענענהייט דעם אנטערזוכונגס־ריכטערס אונד אַרטאַיניאָנער, וועלכע דיא ייִדען דיעזעס פֿערבּרעכענס נישט פֿיר פֿעהיג הייעלטען, איזט עס צו דאַנקען, דאַס דורך דען ייִדשען ווירטה דיא ווירקליכען דיעבע ענטדעקט וואָרדען, דיא נון איהרע געדעכטען שטראָפֿע ענטגעגענזעהען, זאָ העטטע דיעזער שלעכטע שפּאַס דען דאָרטגען ייִדען טהייער צו שטעהען קאָמען קאָנען.

* (אנטיסעמיטיסמוס אין אמעריקא.) אויס סאַן פֿראַנציסקאָ ווירד געמעלדעט: אויך ווייר ערלעבטען דער אויף איינע קורצע צייט איינע אנטיסעמיטישע העטצעריי. איינע צייטונג האטטע עס נעמליך נעוואָגט, דער דיא פֿערשיעדענען קאָנפֿעסיאָנען צו אַללען צייטען פֿריעדליך בייזאַמען לעבטען, מיט דען אַרטען אבגעדראָשענען אנקלאַגען געגען דיא ייִדען הערפֿאָרצוטרעטען; אבער דיא דעזעלבען צייטונגען אַללער פּאַרטייען האבען דעם ייִדענפֿינדליכען בלאַטטע זאָ אנגעלעגענהייט דער וינקעל שולען אן דיא שולאינשפּעקטאָרען גערישטעט האט. לויטעט:

„אָבוואָהל איך דורך דיא בעריכטע דער פֿערוואַלטונגס־אויטשיסטע אין קענטניס בין דאַפֿאָן, דאַס דיעזע היע אונד דא גענען דיא פֿאָן דען ייִדען, אויסער איהרען אָדענטליכען געמיינדעשולען, אָדער אין ערמאַנגעלונג זאָלבער פֿאָן איינצעלנען פֿאַמיליען אונטערהאַלטענען וינקעלשולען אין נעמעס־הייט דער פֿעראָרדנונג צאַהל 20,311 פֿאָם 2־טען סעפּטעמבער. פֿאָרגעהען אונד איהרע שליעסונג אנגעאָרדנעט האבען, בעשטעהען דענאָך אין פֿערשיעדענען גענענדען דיא לאַנדעס אויך היטע נאָך זאָלכע וינקעלשולען אונד זיא ווערדען געדולדעט. אָבוואָהל וועדער דיא לעהרער אין דענזעלבען בעפֿעהגטע מענשען זינד, נאָך אויך דיא געזעטצליך בעשטעמטען אונטערעבּטס־גענענשטענדע דאַזעלבסט געלעהרט ווערדען. דאַגעגען ווערדען דיא קינדער אין דער אונגאַרישען שפּראַכע אונד אין דען אנדערן לעהרגענענשטענדען פֿערנאַכלעסיגט, ווייל זיא בינאַהע אויסשליעסליך מיט העברעאישען לעהרגענענשטענדען אונמעסיג אין אנשפּרוך גענאָממען ווערדען.

אונדעס איך זיכערע קענטניס פֿאָן דער עקסיסטענץ אונד דעם ווירקען זאָלכער וינקעלשולען צו ערלאַנגען וויינשע, פֿאָרדערע איך דיא אויף, יע פֿיהער שפּעטעסטענס אבער בינען איינעס מאָנאַטס נאָך עמפֿאַנג דעזער פֿעראָרדנונג, גרינדליכען אונד אויספֿיהרליכען בעריכט איבער דיא אין איהרעס בעצירקע עוואַ בעשטעהענדען איזראַעליטישען וינקעלשולען צו ערשטאַטטען, אונד יענע געמיינדען צו בענענען אין וועלכען זאָלכע בעשטעהען, זאָוויא אויך דיא מולטסגעמיינדע (דען ראַבבינאַטסבעצירק), צו וועלכען דעזעלבע געהאָרען, אונד דיא בעריכטע מיט איינעס אויסווייזע אַ בער וועדע וינקעלשולע צו פֿערזעהען. 1) וועלכער אָרט דאַס לאָקאַל, דיא שולאינריכטונגען אונד דיא לעהרמיטטעל זינד? 2) וויא דיא לעהרער היסען אונד אָב זיא בעפֿעהיגט זינד? 3) וועלכע לעהרגענענשטענדע, אין וויא פֿיעל שטונדען וואָכענטליך אונד נאָך וועלכען לעהרבּיכערן דיא פֿאָרגעטראָגען ווערדען? 4) אָב זיא דעם פֿאָלקסשול־געזעטצע אונד נאָמענטליך דען אנפֿאָרדערונגען דעם געזעטצעס ענטשפּרעכען?

צוגלייך בעאויפֿטראָגט איך דיא, איינע קאָפּיע דיעזעס בעריכטעס איך אין דען פֿערוואַלטונגס־אויטשוס איינצוזענדען אונד דענזעלבען אויפֿצופֿאָרדערן, אויס זיינע מיינונג פֿעראָרדנונג פֿאָם יאָהרע 1876 דיעזע אונגעזעטצליכען וינקעלשולען אינפֿערצוגלייך שליעסען צו לאַסען, אָדער ווייגן דיא שליעסונג גען איינעס אויסערָאָרדענטליכען אומשטאַנדעס אָדער בעזאָנדערער ריקזיכט (וועגן צים בייספּיעל אין דער בעטרעפֿענדען גמיינדע איינע אָפֿענטליכע שולע נישט בעשטענדע) נישט זאָפֿאָרט פֿעראַנלאַסט ווערדען קאָנענטע אויסצושפּרעכען, דאַס דיא שליעסונג שפּעטעסטענס אין דריי מאָנאַטען צו ערפֿאָלגען האבע. נאָך וועלכעס צייטרוּמע קיינע דיעזער וינקעלשולען מעהר צו דולדען איזט. איך פֿאָן דיעזעס פֿאָרגעהען ערוואַרטע איך, וועגן דער פֿערוואַלטונגס־אויטשוס פֿערפֿיגט האבען ווירד, אין דער קורצעסטען צייט בעריכט.“

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (עסטערגר. 2.) צום טסאַ־סענטאינטערער פֿאָלל ווירד געמעלדעט, דאַס דער אבאַד־סאַלאָקער בעצירקסריכטער טאָראָק, וועגן

פעסאר דער טהעאָלאָגיע ווירד דאך האָפענטליך דער איזר הייליג זיין! אָדער זאָללטע ראָהלינג אים אונווייסענהייט דאס אונגליק דעס אנטיסעמיטיסמוס הערויפבעשווערען האבען אונד יעמצט, נאכדעם אללע זיינע בעהויפטונגען ווידערלעגט וואָרדען זינד גור אוים געלעהרטענדינכעל אונד אייטעלקייט דען אינהאלט זיינעס „תלמוד-יודען" ניכט ווידערוויפען, זאָ ערקלערע איך, אויך איין מיטגליעד דער דייטשען מאָרגענלענדישען געזעללשאפט, הערמיט, דאס ער זיך דער זינדע ווידער דען הייליגען גייסט שולד דיג מאכט. פיר דיא עס בעקאנגטליך אויך נאך דעם קאטהאָלישען לעהרבעגריפ קיינע פערגעבונג גיבט. דר. אינוסט ווינשיג, וויא דאס פראגער בלאטט „נאראדני ליסטי" מעלדעט, איזט געגען ראָהלינג איינע שטראפגערעכטליכע אונטערזוכונג אינגעליטעט וואָרדען. וועגען זיין יינגסט פערפאסטעס בוך „אנטוואָרטען אן דיא ראבבינען" האָפענטליך ווירד ראָהלינג אויך דיינען גאלגען פינדען.

בריעפ דער רעדאקציאָן.

עהרווי הערען אָבערראבבינער קאָלסבורג; עהרווי הי אָבערראבבינער ב-הוניאר; הערען ווייגשטאָק ש-טאריאן; הי לעכ מיהאל פיעיערד; הערען גאלאנדוויער באָגיהאד; הערען שולאמאן ב-לאדאני; הערען נרינפעלד מערא; הי איזידאָר שפיין קאָשאי. איהרע לאָזע זינד ניכט געגאָנגען.

הי שטערנפעלד קאבאָלד. דיא פירמא איזט: מ' ע' לאָוי'ס זאָהן, בודאפעסט קאָנינסנאסס 1.

הי' ווייטצען זענטא. איהרע אנפראגען האבען ווייר בריעפליך בעאנטוואָרטעט, זאָללטען וויא דען בריעף ניכט ערהאלטען האבען?

הי' יאקאָב גראָס שבאָ. דיא קאלענדער האבען ווייר איהנען געשיקט, אבער דען בעטראג נאָך ניכט ערהאלטען.

הי' לודוויג לאָוי פיעקאטא. ווענן איהנען דיא גמינדע דיא צושטענדיגקייט פערווייגערט, מיסען וויא אן דאס קאָמיטאט אפעללירען.

הערען סאמועל בראָד. בעצוגליך איינעס אויסלענדער פאסטעס מיסען וויא זיך אן דאס מיניסטעריאום דעס אינערן ווענדען.

הי' ראָזענבוים בעלל. דיא אקטען זינד נאָך ניכט אנגעלאנגט, ווייר האבען בייא דער קוריע נאכזוהען לאסען. דיא אנדערען אנפראגען ווערדען אים פערלויפיג פאָן איינינען מאנען בריעפליך בעאנטוואָרטעט ווערדען, ווייר ביטטען אום געדולד.

להתדע ולהגלות!

אחי ורעי! עת לחשות ועת לדבר. ביינאהע 7 יאהרע בענלייטע איך אין אָפען בייא דער נישטפטער ארטה' גמינדע דיא שטעללע אלס ראבבינאפפערוועזער, שוחט, ב"ח, רעליגיאָנסלעהרער נאך פאָרשריפט, הדת תורתנו הקדושה, אין פאלגע איינער צוויי מאלינען געוואלטהעטיגען אונד געוועטצווידרינען קינדינונג, דיא מיר מיטטעלס פאסט צוגעזענדעט וואורדע, וואר איך נעצוואונגען, דיעזעלבע צוריקצוזייזען אונד דאנגען צו פראָטעסטירען.

ראשית דבר. מאכע אויפמערקזאם, ועלבסט פאָן ערשיגענען קאָנקורז אין נר' 21 אונד נר' 23 דער „י. ס. צ." קאנן מאן עס דייטליך זעהען, דאס איינע נעוואלטטהאט, שלא כדת ודין, אויסגעאיכט וואורדע, דענן דער ערסטער ערשיען אהנע אונטערשריפט דעס פאָרשטאנדעס, אָדער פרעזעס, אונד דער הער, אן וועם מאן דיא שריפטען צו זענדען האט, בענלייטעט דיא שטעללע יעטצט בעת הריב — אלס אבערגעמינדע-דיענער, דענן כה"ר ר' אברהם רעבענוואורצעל איזט פרעזעס, אונד דער צווייטע קאָנקורז וואור-דע אויך אהנע וויסען דעס הערען פרעזעס אומגעענדערט אונד פערפפענטליכט.

נאום הכותב האמת, משה דייטש ש"ץ מ"ץ תלמוד מובאק לאדו"מ הנאין המפורסם מוה"ר ר' ירמי' המנוח ז"ל אב"ד דק"ק אויהעל והגליל.

פרענומעראציאָנס-איינלאדונג.

מיט 1. מערץ בענינגס איין נייעס אבאָנעמענט. ווייר ערזוכען האָפליכסט דיעיענינען הערען אבאָנענטען, דערען פרענומעראציאָן מיט 1-טען מ ע ר ץ צו ענדע נעחט, (וויא דיעס אויף דער אדרעסבלייטע דייטליך צו ערזעהען איזט) אונס דען בעטראג: איינזענדען צו וואָללען, דאמיט אין דער צווענדונג דעס בלאטטעס קיינע שטאָרונג איינטרעטע.

לאטטא-ציעהונג פאָם 28 פעבער.

ברינן 22 46 55 48 80

מצות-איינפאקפאפיער

נאך ביסענצער ארט. גראָסע 106 ביז 121 צענטימטער, עקסטראשטארק אונד דיק.

100 באָגען 5 גולדען

פערשיקט נעגען פאָראויסזענדונג דעס בעטראגעס

קארל לאָים פאָזנער

ק' אונגי' האָפליעפעראנט, בודאפעסט, עליזאבעטהפלאטץ.

פיר דען הויזהאלט

איזט איינע נעהמאשינע יעדענפאללס דיא פלייסיגסטע אונד גיטצליכסטע גע-הילפין, וועגן דיעזעלבע איינפאך צו הארהאבען, דוי-ערהאפט אונד פיר יעדע נעהארבייט פערווענדבאר איזט. דיא אָריגינאל נעהמאשינען דער זינגער מאנו-פאקטורינג קאָמפ., נעוו-יאָרק, זינד דיעזע, וואוא פיר יעדע אנדערע ארט פאָן ארבייט אלס ווייסנעהעריא, דאמען-קאָנפעקציאָן מאנטעל-, קאָרעטס- אונד שורט-פאבריקאציאָן, דיא פאָללקאָמענסטען אונד פייז-ווירדיגסטען, וואָס בעסטען דיא טהאטזאכע שפיכט, דאס דאפאָן אים פאָרגען יאהרע אללין מעהר אלס איינע הארבע מיללאָן פערקופט וואָר-דען. דיא אָריגינאל זינגער מאשינען ווערדען אונטער פאָללער גאראנטיע אונד בייא נערינגער אנצאהלונג אהנע פרייז-ערהונג נעגען וויכענטליכע צאהלונגען פאָן 1 גולדען אבגענעבען אונד גרינדליכער אונטער-ריכט גראטיס ערטהיילט. — אום פערוויכפלונגען מיט נאכנעמאכטען, אונטער דעם נאמען „וינגער" אויסגע-באָטענען נעהמאשינען צו מיידען, וויאָللע מאן בעאכ-טען, דאס דיא אָריגינאל-מאשינען מיט דער פאָللע-פיר-מא: „The Singer Manufacturing Co." אויף דעם מאשינענארם פיהרען זינד, אונד אויסערדעם דיא פאבריקמארקע אם אבערטייל אָוויא אים גע-שטעלל טראגען. — פיר שניידער, שוהמאכער, טאפ-לער, הוטמאכער, בינדער, פיר אקפאבריקאָן אוי"וי" עמפעהלע דיא שפעציאל-נעהמאשינען דער זינגער קאָמפ.

ג. נייד לינגער,

וואָטצנער-גאסע נו' 26. (שטאָק אים אייזען.) פיליאלען:

קערעפעשערשטראסע נו' 27. אפען. וואסער-8 שטאדט, אנדראש-פאלעע

שאָן אם 1. מערץ

איזט דיא ציעהונג דער

אונגאר. ראָטהע קרייץ-לאָזע

הויפטטרעפפער 120000 גולדען.

יעהרליך 3 ציעהונגען, פערקויפט נעגען עם אמטליכען מאגעסקורז אדער נעגען מאנאטליכען ראטענצאהלונגען אונד צוואר:

1	שטיק	אין נור	8	מאנאטליכען	ראטען	פער	1	גולדען.
2	"	"	8	"	"	"	2	"
4	"	"	16	"	"	"	2	"
5	"	"	10	"	"	"	4	"
10	"	"	16	"	"	"	5	"

וואָרט נאך עللאן דער ערסטען ראטענצאהלונג ביל-דעט דאס לאָז איינענטום דעס קייפערס אונד שפיעלט דערזעלבע אויף אללע פרעמדען נאגען אللין מיט.

י. לאָרי

בודאפעסט.

באנק אונד ווענסלערגעשעפט, האטזיאנערגאסע 17.

אעטהערישע אלע,

עסענצען, אעטהערס אונד קאָלעראָדס

פאָן אللען גיסטגען געטרענקען,

ווי:

לינגער, רום, שליוואָוויץ טרעבער

אויף קאָלטעם וועגע אהנע אפפאראטע,

עמפעהלט דיא פאבריק דעס

ארנאָלד וואָטטעריך

בודאפעסט,

מאבאקגאסע, וויס-א-וויס דעם איזר' טעמפעל

פערנער וויינגעשטען, קאָרק אונד אללע צור וויינ-פערבעסערונג נאטהיגען אר'טיקעל. ראָטהע וויינפאר-בע, שאללערפאַרבע, וויינבושטען, הייזענבלאטע, גלי-צערין, וויינשפיריטוס, קלערונגספולווער, עטצ. צור וויינמאניפולאציאָן.

נייא! וויינפערמעהרונגסקאָמפאזיציאָן

מאניפולאציאָנסבוך אונד פרייזקוראנטע גראטיס.

קאָנקורז.

אין דער פינפקלאסיגען אָפפענטליכען פאָלקס-שולע דער אויט' ארטה' איזר' געמיינדע צו האדו-נאדוואר איזט דיא שטעללע איינעס רעליגיאָנס-לעהרערס לעדיגען שטאנדעס. מיט דעם יאהרעס-געהאלטע פאָן 260 גול. אָ' וו' אם 1. מאי לייפענדען יאהרעס צו בעזעטצען. רעפלעקטאנטען, דיא דער העברעאישען אונד אונגארישען שפראָבע אין שריפט אונד וואָרט מעכטיג זינד אונד איבער שטרענגע רעליגיאָזע מאָראליטעט-ציינגיסע פאָן ארטה' ראבבינען פערלאנגען, מאָגען זאוואָהל פערזאָנליך ערשיינען, אלס איהרע איינגעהענדיג געשריעבענען אָפפערטע אן דען הערען מאָריטץ באראני פרעזעס ביז 1-טען אפריל פראנקא איינזענדען.

האידו-נאדאָוואָ, אים מערץ 1883.

אים אויפטראגע דעס פרעזידאָיאמס:

מ. פישער,

הויפטשוללעהרער אונד געמיינדע-נאָטער.

קאָנקורז.

אין דער איט' ארטהא' איזר' קולטוסגעמיינ-דע צו קוג פעלעדיהאזא זינד מיט 1-טען מאי ל' פאָלגענדע צווייא שטעללען צו בעזעטצען, אונד צוואר: 1) דיא איינעס ראבבינאס-פערוועזערס, דער צוגלייך אין טרבטגער פאָרבעטער. שוחט ובודק וקורה אונד מוהל זיין מוס, מיט דער פער-פפליכטונג, טעגליך 2 שטונדען דען תלמוד-תורה-אונטערריכט מיט איינגען קינדערן צו פערזעהען; 2) דיא איינעס צווייטען פאָרבעטערס. דער איך שוחט ובודק וקורה זיין מוס, אונד אויסערדעם דאס געמיינדע-אינקאסאָ צו פערזעהען האט. — מיט ערסטערעס פאסטען איזט אין יעהרליכעס האָנאָ-ראר פאָן 400 גולדען, פייע וואהנונג, האלבע שחיטה אונד איבליכען נעבען-אמאָלומענטע. מיט דעם צווייטען פאסטען אין געהאלט פאָן 200 גולדען פראָ אננאָ, פייע וואהנונג האלבע שחיטה. באר-הויז רעווענטען אונד זאָנסטיגען נעבענאינקאָממען פערבונדען. — בעווערבער, דיא התורות פאָן אנ-ערקאנטען ארטה' ראבבינערן בעזיטצען. וויאָللען איהרע דיעסבעצעגליכע געזוכע, מיט איסווייז איהר-ער ביזהעריגען אמטסטהעטיגקייט אונד פאמיליען-שטאנד, איהרער רעליגיאָן אונד מאָראליש ווטשל-בען אויפזהרונג ביז 20-טען מערץ ל' אן דען געפערטיגטען פאָרשטאנד פאָרטאָפיא איינזענדען. נור היערצו בעריפענע ווערדען צו איינעס פראבע-פאָרטראגע צוגעלאסען, אונד נור דעם אקעפ-טירטען דיא רייזעקאָסטען פערגיטיגט.

קוג-פעלעדיהאזא דען 20. פעבער 1883.

דער פאָרשטאנד:

איגנאץ פראנק, פרעזעס. **סאמועל טויסק,** נאָטער.

יין כשר של פסח.

ווייר בעעהרען אונס הערמיט, אנזערען ווייינקונ-דען האָפליכסט אנצוציגען, דאס ווייר אויך דיעס-יאהר אין דער לאגע זינד, גוטען ראָטהען, זאוואָהל שיללער אלס ווייסען ווייין, וויא אויך עכטען טרעבער בראנדווין אונד סירטער שליוואָוויטץ „של פסח", צו דען בילליגסטען טאגעס פרייזען צו אָפפערירען, אויף פערלאנגען זענדען ווייר פרייזקוראנטע פראנ-קא אין.

לאוזר שטערן אונד זאָהן

איללאָק, סירמיען (שיפפ-שטאציאָן.)

נענצליכער אויספערקויף

דעס געוואסטען וואָרענלאגערס אונטער דעם קאָסטען-פרייז. בעשטעהענד אוס בינא-ווילבער, בראָנין, לעדער אונד גאלאנטעריע וואָרען. זאָוויא אויך שפיעלוואָרען, רענגשירמע, רענגמאנטעל אונד אנדערע ארטיקעל פיר דען הויזגעברויך. — גליכצייטיג ווערדען דיא אים ען גראָס לאגער בעפינדליכען עסבעשטעקע, לאָפפעל, בירסטען, לעדער אונד גאלדערוואָרען, אللע פארטען קנאָפפע, פפיפען אונד ראָהרע, זאָוויא אللע נאטווגען קראָוואָ-טען וועגען מיט בעדייטענדען ראבאטט אבגעגעבען בייא

Brüder Rothauser

Budapest, Ecke Königsgasse.

Herausgeber und verantwortl. Redacteur: Carl Lederer. Druck von Markus Neuer Budapest, Kerepescherstraße 14.

בע פאטער דעט מעדבענס וואללטע פאן דער הער־צענסניינונג זינער טאכטער ניכטס האר־ען. זא אפט דאס מעדבען פאר איהם ווינטע, זאגטע ער: „איך האבע יעטצט דיא שאנסטע אויסזיכט, אין דען אדעל־שאנד געהאבען צו ווערדען, אונד דא וואללטע איך מיך מיט איינער „שנארערע פאמיליע“ פערשווע־גערען!“ ער וואללטע דאהער דאס מעדבען צווינגען דיא ברייט איינעס יונגען מאנעס צו ווערדען, וועל־כער דער זאהן איינעס רייכען באנקהויז־אינהאבערס איזט. פאר־גע וואכע אבענדס וואללטע דיא פערלאו־בונג געפיערט ווערדען. דיא געסטע ווארען בעריימט ביזאממען, איך דער יונגע מאנן מיט זיינען עלטערן האטטע זיך שאן איינגעפונדען. פלאטצלייך יעדאך פערשוואנד דאס מעדבען איים דעם עמפפאנגס־וואל־לע. דיא משטער מערקטע דיעס צוערסט; זיא גינג איהרע טאכטער זוכען אונד פאנד דיעזעלבע איך אין איינעס נעבענצימער — דאך אין בעוואוסטלא־זעס צושטאנדע, איך דעם ע־דבארען לייגענד. דאס 18־יעהרינע מעדכען האטטע געמליך ניכט גענאממען, ווייל מאן זיא צו איינער ערהעלטען פערבינדונג מיט איינעס יונגען מאנעע צווינגען וואללטע, פיר דען זיא קיינע נייגונג האטטע. עס ווארד נאטירליך זאגליך לערם געשלאגען, דיא הערבייגערופענען ארצטע בראכטען דאס מעדכען דורך פערארבייטונג איינעס געגענגיפטעס אלכאלד צום בעוואוסטזיין, וואהרייך דיא געסטע אין גראסטער בעשטירצונג שטילשווי־גענד דאפאן שליכען. דאס מעדכען ווארד האפפענס־ליך אם לעבען ערהאלטען בלייבען. דער ווייבע פא־טער ריהרט זיך נון ניכט פאם קראנקענלאגער זיינער טאכטער. ער האט קיינען אנדערען וואונש, אלס זיינע טאכטער ווידער געזונד צו זעהען. ער ווערט שאן גער־נע בעריים זיך אויך מיט איינער שנארערע פאמיליע „משדך“ צו זיין, וועגן נור דיעזע פערגיפטונג זאגטע אהנע איבלע פאלגען פיר דיא געזונדהייט זיינער טאכטער בלייבט!

* (איין „נס“ פאר 185 יאהרען.) איים אנלאס דעס סינאגאגגא־נישטירצעס אין אונ־גער־איינען ווארד אים לונדענבורג (מעדהען) פאל־גענדעס בעריכטעט: אם „עשרה בטבת“ דעס יאה־רעס תנ״ח לבריאות עולם, אלזא פאר 185 יאהרען, בעגאבען זיך דיא מיטגליעדער דער היעזיגען גע־מינדע צור סינאגאגע, אום דען אבענדגאטטעס־דיענסט נאך דעם „תענית“ אבצוהאלטען. אללין מאן קאנגטע ניכט אין דיא סינאגאגע קאממען, דא דער „שמש“, דער דען שליסבעל האטטע, ניכט ערשיענען ווארד. אללעס מורמטע נגען דען שמש, דא מאן גערנע דען „עשרה בטבת־תענית“ רעכט־צייטיג בעשליעסען וואללטע. — ענדליך ערשיען דער „שמש“ בלייך פאר אנגסט אונד שרעקען אונד טהיילטע מיט, ער האבע דען שליסבעל פערלאָרען אונד זיא דורכאוים ניכט אין דער האגע, דיא סינאגאגע אויפצושפערען. — וואס וואר דא צו מהון? דיא לייטע בענאבען זיך אין דיא וואהנונג דעס ראבבינערס, וא זאגליך דער גאטטעסדיענסט בעגאנגען. גליך דארויף ערשיען איינע פרויא מיט דיים שרעקענסרופע: „דיא סינאגאגע איזט איין געשטירצט!“ אללעס ליעף דען גאטטעסדיענסט אים שטיכע אונד ליעף הינום. וא אנשטאטט איי־נער סינאגאגע נור נאך איין שוטטהויפען נו זעהען וואר. דיא „ספרי תורה“ אונד דיא „כלי קדש“ פאנד מאן מאנס דארויף אים שוטטע געגצליך אונפער־לעטצט. עס וואר אלזא איין „נס“, דאס דער סינא־גאגענ־שליסבעל דיעסמאל וועגגעקאממען, דא אנגסט פיעללייכט דיא גאנצע געמינדע אונטער דעם שוטטע בעגראבען ווארדען וועע, אלס אנדענקען אן דיע־זעס „נס“ וואורדע, דיא טבת אלס פעסט־טאג איינ־גזעזעטצט, אן וועלכעם דיא געמינדע דיא ארמען שול־קינדער אים איינער איינגעם הייפיר בעשטמטטען שטיפטונג מיט ווינטער קליידערן פער זעהטם!

* (צוויי גראסע אינזאל־ווענצען.) אין דער אבגעלייגענען וואבע האב־בען צוויי גראסע פעסטער כריסטליכע פרמען אהרע צאהלונגען איינגעשטעללט. דיא פאפיער־האנדלונג שיראקי מיט שולדען פאן איינער האלבען מילליאן אונד דער לאמפענפאבריקאנט א. טעסטאר מיט שולדען פאן איינער פיערטעל מיללאן, וויא עס זיך הערויסשטעללט, האט הערר שיראקי אין זיינעם געשעפטסבעריכט זא מאנכע אונקארעקט־הייט זיך צו שולדען קאממען לאסען. ער ליעס זיך פאן אללען זיינען קונדען געפעללינקייטס־אק־צעפטע אונטערשרייבען. דיעזע ארמען לייטע זינד דיא געפאפפטען, דענן יעטצט ווערדען זיא דיא אונטערשריבענען וועכסעל זעלבער איינלאזען מיסען, דא שיראקי באנקראט איזט. פיר איינע זאלכע געפעללינקייט האט מאן זעלטען דאנק.

* (דיא הויפטארהעבער דעס יינגסטען באמבענגאטטעסדינסטס.) איים ראם ווארד פאם 4 טען דיעזעס געמעלדעט: דער הויפטאורהעבער דעס לעטצטען אנשלאגעס מיט דען שפרענגבאמבען איזט בעריים פערהאפ־טעט. ער הייסט ווקטאר מאטאטיטש. אויסערדעם ווארדען פערהאפטעט: גינזעפפע מיללא, באצצי

(פאטער אונד זאהן) קאוואליערי אונד ראוואצינו. זעממטליכע פערהאפטעט זינד אים טריעסט אונד געהאלטען דעם בונדע דער אידרעדענטא אן.

פערלאָזונג

דער אונג. „ראטהע קרייץ“־לאָזע.

בייא דער אם 1־טען מערץ פארגענאממענען ציעהונג דיעזער לאָזע פיעל דער הויפטס־עפפער מיט **120000** גול. אויף סעריע 7693 נר׳ 97; דער צווייטע טרעפפער מיט **5000** גול. ס׳ 340 נר׳ 77; פערנער געוואנגען יע **1000** גולדען: ס׳ 942 נר׳ 80, ס׳ 1843 נר׳ 99 אונד ס׳ 6297 נר׳ 8; יע **500** גולדען: ס׳ 3714 נר׳ 94, ס׳ 3864 נר׳ 32, ס׳ 4043 נר׳ 91, ס׳ 5149 נר׳ 20; יע **100** גולדען ס׳ 387 נר׳ 30, ס׳ 1724 נר׳ 23, ס׳ 2337 נר׳ 10, ס׳ 2454 נר׳ 76, ס׳ 2871 נר׳ 4, ס׳ 3381 נר׳ 64, ס׳ 3786 נר׳ 21, ס׳ 4583 נר׳ 75, ס׳ 4685 נר׳ 78, ס׳ 4769 נר׳ 95, ס׳ 4809 נר׳ 52, ס׳ 4872 נר׳ 30, ס׳ 5097 נר׳ 66, ס׳ 5251 נר׳ 4, ס׳ 5919 נר׳ 17, סער׳ 6012 נר׳ 56, סער׳ 6996 נר׳ 4, סער׳ 7107 נר׳ 58, ס׳ 7329 נר׳ 80, ס׳ 7336 נר׳ 18; יע **50** גולדען ס׳ **194** נר׳ 17, ס׳ 254 נר׳ 40, ס׳ 495 נר׳ 22, ס׳ 553 נר׳ 52, ס׳ 564 נר׳ 38, ס׳ 590 נר׳ 25, ס׳ 708 נר׳ 55, ס׳ 839 נר׳ 57, ס׳ 1143 נר׳ 48, ס׳ 1164 נר׳ 88, ס׳ 1518 נר׳ 82, ס׳ 1583 נר׳ 46, ס׳ 1899 נר׳ 39, ס׳ 1970 נר׳ 52, ס׳ 2182 נר׳ 20, ס׳ 2195 נר׳ 66, ס׳ 2650 נר׳ 75, ס׳ 2686 נר׳ 15, ס׳ 2703 נר׳ 67, ס׳ 2830 נר׳ 40, ס׳ 2887 נר׳ 76, ס׳ 2993 נר׳ 36, ס׳ 3083 נר׳ 55, ס׳ 3503 נר׳ 29, ס׳ 3509 נר׳ 84, ס׳ 3634 נר׳ 38, ס׳ 3904 נר׳ 31, ס׳ 4275 נר׳ 17, ס׳ 4458 נר׳ 75, ס׳ 4767 נר׳ 74, ס׳ 4855 נר׳ 93, ס׳ 4883 נר׳ 27, ס׳ 5091 נר׳ 30, ס׳ 5124 נר׳ 82, ס׳ 5135 נר׳ 5, ס׳ 5435 נר׳ 54, ס׳ 5477 נר׳ 7, ס׳ 5497 נר׳ 76, ס׳ 5564 נר׳ 31, ס׳ 5774 נר׳ 41, ס׳ 6145 נר׳ 23, ס׳ 6405 נר׳ 65, ס׳ 6566 נר׳ 71, ס׳ 7201 נר׳ 73, ס׳ 7250 נר׳ 41, ס׳ 7489 נר׳ 64, ס׳ 7545 נר׳ 9, ס׳ 7736 נר׳ 82, ס׳ 7888 נר׳ 80, ס׳ 7903 נר׳ 93. (פאר־ענטונג אין דער נעכסטען נומטער.)

1864־ער שטאאטסלאָזע.

בייא דער אם 1־טען דיעזעס פארגענאממענען ציעהונג דיעזער לאָזע וואורדען פאלגענדע סעריען נעצאָגען: 466 932 952 961 1351 1381 1733 1864 1879 1905 3161 3621 3425 אונד 3775. פאן דיעזען פיעל דער הויפטס־עפפער מיט **200000** גולדען אויף ס׳ 3161 נר׳ 35; דער צווייטע טרעפ־פער מיט **20000** גולדען אויף ס׳ 3161 נר׳ 37; דער דריי־טע טרעפפער מיט **15000** גולדען אויף ס׳ 1733 נר׳ 91; דער פיערטע טרעפפער מיט **10000** גולדען אויף ס׳ 1351 נר׳ 24; פערנער געוואנגען **5000** גולדען ס׳ 466 נר׳ 7 אונד ס׳ 1351 נר׳ 33; יע **2000** גולדען ס׳ 1351 נר׳ 33, ס׳ 1301

געדאנקען אין אנשפרוך נגנאממען העפפען. יאם, דאס דורך דיא קרבע דעס היילינען פעטרוס צום הויפפט דער כריסטענהייט בעשטיממט איזט, מוס פאן דיעזעס פלעקען געריינינט ווערדען. דוא האפט רעכט, אונד איך גלויבע וועלבסט, דאס, וועגן ווער דיעזע הויפטגעמינדע דער אלזו־שפארינען ערסט אויסאיינאנדער נעשפרענגט, דיא אנדערן שפליטטער דער לאדערנדען פלאממע ניכט ווערדען ווידער־שטעהען קאנגען. אבער עס איזט קיין לייכטעס ווערק, אונד ווער ווערדען הארט דאמט צו שאפפען האבען, אבער שפריך ווייטער.“

„וואס דען ווענ בעפריפפט, זא קאממט עס דארויף אן, איינע בעדייטענדע אונד אנגעזעהענע הייפטער איה־רער נאציאָן דאהין צו בריגגען, דאס בייספיעל צו נעבען, אונד דורך דיעזעס מוזיגענדע נאך זיך צו ציעהען. זעהען זיא, וויא דיא נעווייפטערוואלקען זיך איבער איהנען זאממעלן, וויא דיא בליצצע נידערשלאגען אונד טרעפפען אונד צינ־דען, זא ווערדען זיא אין איהרער באנגנקייט אויף איהרע פיהרער שויען, אונד נעווינגען ווער איינע דיעזער, זא פאלגען איהנען דיא אנדערען וויא פאן זעלבסט, אום דען פפאד דער רעפטונג צו פינדען. היעראן, היילינער פאטער, ווייל איך זעלבסט דיא האנד לעגען אום מיט דיינער ערלויבנים אונד אונטער דיינעם שוטצע אפפרט בעגינגען. אין דיעזען מאגען איזט אין נעווייסער הונא אין ראם איינגעבראכט ווארדען, ער ווארד דער פיהרער דעס אויפשטאנדעס אין יו־דעא אונד נעגעפפט ביא דען יודען האפעס אנזעהען. פיר־וואהר, העפפט ער נעוואללט, זיא ווערדען איהן פיר איהרען „משיח“ ערקלערט האבען. אויפגעפונדען אונטער דען טרימ־מערן פאן פפאר, וועלכע דורך דאס ערבעבען איינגעשטירצט, האט דען שווער פערוואונדעטען אורזיגינס אָרנוגם פפלע־גען לאפפען, אום איהן, אין פעפפלען נעשלאגען, דעם קאיזער צוצוזעהען, דיעזעס דארויך צו הולדיגען, דען גע־פאנגענען ביא איינעס עטוואיגען טריאומפפצוגע פיגורירען

(פאטער אונד זאהן) קאוואליערי אונד ראוואצינו.

ניפפ דיא האנד זיינעס נאפפעס אונד פיהרטע איהן מיט דען וואָרטען: „לאס אונס יעטצט צום שטיזען נעהען, מיין ברודער,“ דורך איינע אנדערע שהירע אין איין זישענגעמאך, לעגאטאוס פאלגטע איהם שווייגענד.]

XXII.

ווער בעפינדען אונס אין דעם אנקליידע־צימפער איי־גער ראָמישען דאמע, איינער דאמע, דיא, וועגן ניכט צו דען פאָרגעהמען, דאך צו דען רייכען נעשלעכטערן דער וועלט־הויפפשטאדט נעהערטע.

ווער וואללען דאס צימפער ניכט נעהער בעשרייבען, דענן צו אללען צייטען ווארען דיעזע רייפע איין אבלאנע־רונגספלאטען פיר שמוק אונד צירגענגנשפנדע, אום דעם ווייבליכען נעשלעכטע גנזוזעדער דיא שאנהייט צו ערהאָ־הען, אָדער דערען מאנגעל צו פערדעקען — איינעס יעדאך ווער אויפפאללענד: אין דעם צימפער ווער קיינע פינור צו זעהען, אונד יעדע אנדייטונג דעס היידנישען גלויבענס אונד היידנישער קונסט שיינט מיט אנגסטליכקייט פערמיעדען צו זיין. דיא בעווינצערין שיינט איינע ראָמערין, אבער אום פרעם־דער, איינגעוואנדרטער פאטיליע צו זיין. ווא דיעצע אויף איינעס יעסטעל אונד פיעלע דינגערינגען ווינד אום זיא בע־שעפטיגט, אום איהר בייס אנקליידען בעהילפליך צו זיין.

איינע דיענערין טראט איין, אונד פראגטע דיא הער־רין, אָב דיא אלטע פאטימא, איהרע איינסטיגע אמטע, איינ־טרעטען דירפע. . . .

„יא וואהל, לאס זיא קאממען! (ריעף דיא הערין, אונד איינע נעווייסע בעפרעדונג שפראך זיך אין איהרעם נעזיכטע אוס) וואהרום האבע איך דיך זא לאנגע ניכט נעזע־הען, נוטע אלטע פאטימא? ביזט דיא זא גליכגלטיג נגען דיינע איידא נעוואָרדען, דאס דוא דיך ניכט מעהר נעדרונ־גען פיהלסט, זיא דאנן אונד וואנן אויפצוזוכען?“

(פאָרטזעטצונג פאלגט.)

אדער דאך זיין שיקזאל אים דער האנד דעס קאיזערס עמפ־פאנגען צו לאסען. אבער דיא פינדע דעס אורזיגינס וואוס־טען דען קאיזער צו בעשטטמען, דעם הונא דאס לעבען צו שענקען, אום דעם אורזיגינס צו בעוויזען, דאס ער איהן שולדיגער ערגאטטע, אלס דען פיהרער דעס יידישען אויס־שטאנדעס. ער איזט צו ווייגעס נעפעגנגנס פערארטהיילט־גון, היילינער פאטער, וועגן ווער דיעזען הונא צור פערליי־נונג זיינעס אבערגלויבענס בריגגען קאנגען, וועגן ווער איהם דאפיר דיא פייהיים ביעטען, אונד איך גלויבע, דאס ער אין קורצער צייט דאצו נעגיינט זיין ווירד, זא ווירדע דיעס ביא אללען יודען איינגרייפען נראָסען אינפלוס איבען, אונד דיא ווענע ווערען אונס נעעבענעס ביא טויזענדען. היעראן אך בעראָף אך אבער דיינער פאללמאכטען, היילינער פאטער, אונד דיינער עפפעהלונג, דיא מיר דיא פהארע דעס נעפענגנ־סעס אפפנען ווירד.“

אין טיעפעס וואהלוואללען אונד דער אויסדרוק הייי־פערפטער בעפריעדונגס האפפט זיך אויף דאס אנגלטיק דעס ראָמישען בישאָפס נעלאנגערס. ער ניקטע דען שפרע־כענדען ווידערהאָלט זיינען בייפאלל צו, אונד זאגטע ענד־ליך: „מאן האט מיר ניכט צו פיעל פאן דיר נעזאגט, מיין וואהן. איך ערקענגע דיינען איפער, אונד פינדע אללע דיינע פאָרשלעגע רעכט אונד פערנינפטיג. דיא נעווינשטען פאללי־מאכטען אונד עפפעהלונגען אללטס דוא ערהאלטען; פעל־דע דיך היערצו אין מיינער קאנצלייא. אויך ווענן דוא דער נעלדמטטעל בעדאר־פפט, פאָרדערע דיא, אונד דיא זאללען דיר אנגעוויעזען ווערדען. ווער ווערדען נאָך ווייטערעס מיט אינאנדער פערהאנדעלן; פיר יעטצט בזוט דוא מיט מיינעס ענגען ענטלאסטען.“

דער אנגערעדעטע ליעס זיך נאָך איינמאל אויף דיא קניע, ווענקטע זיין הויפט טיעף פאר דעם פראלאטען, ערהאָב זיך אונד פערליעס דאס נעמאך. אויך דיא ביידען בישאָפע שטאנדען פאן איהרען זיטצען אויף, אונד ליבעריאוס ער־

הימגעלייכטעט. דאס עס קליינליט זיין האסס-ערדע-
נעגדעס טרייבען איינגעשטעללט האט. זא ווייט דיא
אמעריקאנישע ציטונג. — ווי קאנגען דיעריבער
שאן נעהערעס מיטטהיילען. עס ווירד אונזערן לע-
זערן אונגלייבליך שיינען ווענן ווי זאגען; דאס אויך
דער אישטאצ אונד אנאד' אידע האנד אים שפיעל
האבען. ווי קאנגען דיעס אבער גאנץ בעשטיממט
זאגען. דא אונס זאגאר דיא פערזאן בעקאנט איזט
וועלכע דיא העטצערייא אין אמעריקא. נאך דייטשעס
אונד אונגאריישעס מוסטער בעטרייבט. אין סאן פראנ-
ציסקא לעבט איין פראפעסאר נאמענס מעדיערי,
דער איין געבאיענער אונגאר איזט אונד זיך אלס
ווערקצייג אישטאציס געברויכען לאסט. אישטאצי
אונד אנאדי רוהען ניכט, דיא שטיללע דיא איינגע-
טרעטענען איזט בענוטצען דיעזע ארמען שלוקער
אום זיך צו ארגאניזירען. זיא ווא'לען עס נאכמא-
כען דעם כל ישראל חברים-פעראין, זיא ערריכטען
פיליאלען אין אללער העررענלענדער פיר איהר אונ-
זויבערעס האנדווערק. —

* (ראהלינגאין אונטערזו-
כונג.) דער יודענפיינדליכע פראפעסאר ראה-
לינג אין פראג האט איין נייעס בוך אונטער דעם
טיטעל: „מיינע אנטוואורטען אן דיא ראבבינער" הע-
רוסגעגעבען. אין דיעזעס ביכלין שליידערט דיעזער
שורקע זאלכע אנשולדיגונגען געגען דאס יודענטהום,
דאס זעלבסט דער „בריסט" דיעזעס בוך מיט אב-
שייא צור זייטע ווירפט — דאס מאן דראגגעהט
דיעזעס אלטען העטצער באלד זיין אונזויבערעס
האנדווערק צו לעגען. בעווייזט איין אים פראג פאם
3-טען דאטירטעס טעלעגראמם, ווארין עס הייסט:
דער מיניסטערפרעזידענט טאאפע פארדערטע דען
שטאטהאלטער פאן פראג אויף, איבער דיא יודענ-
פיינדליכען העטצערייען דעס פראפעסאר ראה-
לינג איינע אונטערזוכונג איינלייטען צו לאסען אונד
דאס ערגעבנים דער אונטערזוכונג אן דיא רעגיע-
רונג נאך וויען איינצוזענדען. — יא! ווער מיט יודען
אנפענגט דער האט קיינען גוטען „סוף" צו ערוואר-
טען, זא האט עס אונס דיא געשיכטע דער אלטען
צייטען נאך אממער בעוויעזען. ראהלינג קאנן לייכט
זיינע פראפעסאר-שטעללע פערליערען. זאפיעל
דאס אדם דאס העטצען גענען דיא יודען זיכער
ניכט איינגעטראגען.

* (איינע דענונציאציאן.) ראה-
לינג, דער דיא „נטרא" אנגרייפט; ווערהאוואי. דעם
אללע עסטער צו וועגנ זינד, אישטאצ אונד אנא-
די. דיא בילדער אונד ביכער פאבריצירען, אום איין
פאאר גראשען הערויסצושלאגען זינד דענונציאנט ווען,
דאס הייסט „מוס-יים" דיא גענען אונס אללערל איא
פאלשע אנצייגען אויפראללהיין פערבריטען. ווי
האבען אבער אוד — יידישע דענונציאנטען! זא
האט איינער פאן דען זעהר ווייט פארטגעשריטטע-
נען ניכטס בעססעס צו טהון אלס אים „פעסטער
ללאיד" דיא פרכטבארע געשיכטע צו ערצעהלען.
דאס אין נייזאהל איינע „חתונה" אונטער פייעס
הימעל שטאטטגעפונדען האט, וואריבער ער זיך
זעהר לוסטיג מאכט אונד שילדערט, ווא דער „חתן"
אונד דיא „בלה" אים שנעע געשטאנדען זינד, אונד
ווא דעם „בעל קרישין" דאס פייפענראהר אויס
דעם זאק געשוזט האט. דער שרייבער דעס ארטי-
קעלס איזט וואהרשיינלך איין „ממזר," דא ער זאגט
ניכט אייך זיינע עלטערן לעבערליך געמאכט העט-
טע, דיא ווא אין פרוהערען צייטען אללע ברייט
פאארע, זיבער אונטער דעם פייען הימעל דיא
„חופה" אויפגעשטעללען געלאסען האבען.

* (ברא נד אין איזעגשטאדט.)
נאך איינעם טעלעגראמם פאם 3 דיעזעס שטעהט
דער פאכטהאף אונד דיא מאג אצינע דעם פרכטען
עכטערהאז, אין בראנד, אונד איזט ווענגען דיין שטאר-
קען ווינדעס דיא יודענגאסע אין געפאהר.

* (נייהייזעל.) טיעף בעטריעבט איבער
דען פערלוסט, דען ליידער אונזערע געמיינדע ער-
לייטטען, קאממט איך איהנען איינע בשורה לא טובה
מיטצוטהיילען. אור ליום עש"ק סדר כ תשא את
ראש בני ישראל איזט דער האכפערדיענטע וואהר-
האפט גאטטעספרכטיגע, דיא צערדע אונזערער
געמיינדע הקצין המפואר לשם תהלה בע"ת ר'
בנימן זאב שפיטצער ע"ה אין דען שאנסטען יאה-
רען, אין זיינעם 40-טען לעבענסיאהרע אין דאס
בעסערע יענזייטס פאן אונס געשיידען. המנוח
הנאדר הזה, ערווארב זיך דורך זיינען ביעדערען
כארעקטער, בעזאנדערע פרעמיגקייט, וואהרהאפ-
טע בעשיידענהייט, הערצענסגיטע, דיא אללגעמיי-
נע ליעבע אונד אכטונג אונזערער געמיינדע-מיט-
גליעדער, בעזאנדערס אבער בין הענים ודלים
אלמנות ויתומים. דענען ער אונטערשטיצונגען
אים רייכסטען מאסטע צוקאממען ליעס. טיעף בע-
טרויערט פאן זיינער פאמיליע, זיינער געמיינדע אונד
דער גאנצען אומגעגענד וואורדע דיעזער וואהל-
טהעטער צו גראבע בעגלייטעט. אין הספד וואור-
דע איבער איהם ניכט אבגעהאלטען, דא ער זעל-
בער אים בעשיידענהייט אים טעסטאמענטע זיך
פערוואהרטע, איהם מסדר צו זיין. — נוחי נוחי נפש
עדונה במעונה אלקי קדם שם תתענג במחזה שיכון
הרקיע ובתקוע שופר תציץ מעיר ותעמוד לקץ
הימין. תנצב"ה.

* (פאבריקאציאן פאן פאל-
שען שריפטען.) שאן לענגערע צייט הנ-
דורך טייכען אין פערשיעדענען גענגענדען דעם לאנ-
דעס געפעלשטע דאקומענטע אללערארטפאפיר, נאך
דעיען ערצייגער דיא פאבריקירטען לאנגע צייט
פערגעבליך וויכטען. דיא הערר אין דער הייפטשטאדט
איינגעלייטעטען נאכפאר שוגגען בראבטען דען
שטאדטהייטטאמט איף דיא פערמוטהונג, דאס דער
טעטער אין בודאפעסט ווילל. אין פאר קורצעס
אין מאנאר פעסטגענאממענער קנאבע דער מיט
איינער גופעלשטען בעטטעל-ליצענץ, מידדע נאבען
זאממעלטע, גאב נעמליך אן, דאס דער בעטרעפ-
פענדע פאן דעם ער דאס בוך ערהאלטען, אין בו-
דאפעסט ווענדאפט זיא. אויף גרונד דער פאם קנא
בען ערהאלטענען אנהאלטספונקטע וואורדע דיא
פערדעכטיגע פערזאן איינגעפאהרשט אונד יעדער
שריטט פאן פערהליידטען פאליצייסטען בעוואכט
אונד זא געלאנג עס דען ערצייגער דער פאלשען
שריפטען געסטערן אויף פרישער טהאט צו ערטאפ-
פען. אלס דיא פאליציי-באממסערע אין דיא וואה-
נונג דעם פערדעכטיגען הינאנגען, האטטע דיעזער
עבען איין נייעס פאזיפיקאט פאללענדעס; ער
וואללטע דאסזעלבע עבען מיט איינעם זיגעל פער-
זעהען, אלס ער פעסט גענאממען וואורדע. יער ער-
צייגער דער געפעלשטען דאקומענטע איזט דער נאך
דעם נייטראער קאמטאט צושטענדיגע מאריץ
שווארץ, דער דאס פעלשען דער דאקומענטע גע-
שעפטמעסיג בעטרייבט. בייא דער פרינגענאם-
מענען הייסזוכונג וואורדען דיא נאכגעאהמטען זיג-
געל מעהרערער בעהערדען, ווא דיא דעם מינים-
טערס דעם אינגערן דעם אבער-שטאדטהייטטאמטס
מעהרערער קאמטאטע אונד גערייכטהאפט פארגע-
פונדען. שווארץ ווא איך דין קוארטיערגעבער איז-
ראעל הירש וואורדען אין דאפט גענאממען אונד
דיא אונטערזוכונג גענען דיעזעלבען איינגעלייטעט.

* (פערגיפטונגספאלל.) אין
שריבען.) פארינע וואכע ערינגעט זיך
דער פאלגענדער פאלל: אין דער טהערעזיענ-
שטאדט וואהנט אין רייכער יודע דער איסער אי-
ניגען שטאקהאהען היזערן איזיך אי-
נע היבשע טאכטער בעזוכט. דיעזע מאכטע דיא
בעקאנגטשאפט איינעס יונגען מאנעס אים ארמער
פאמיליע. דעם זיא אידערע נייגונג שענקטע. דער ריי-
טער שטיממט; „הייליגער פאטער, עס איזט דיר בעקאנגט,
דאס איך עס אלס דען בעזיף מיינעס לעבענס אנזעהע, דיא
פעראיירטע הערדע איזראעל צו זאממעלן, אונד צו דער
הירדע דער הייליגען קירכע צו פיהרען. איינע אינגערע
שטיממע ואגט מיר, דאס איך פיר דיעזע אויפגאבע ערוועהלט
וויא, אונד מיט דער גנאדע אונזערעס . . . . . ווערדע
איך זיא פאללפיהרען, זא ווייס איך עס פערמאג."

„גוט, ווי גלויבען עס אויך. אבער וועלכע וועגע
מיינסט דוא, דאס זיא דאהין פיהרען?

„מיין פאלק איזט מיט דעם פלוכע דעם הערן בע-
לאדען, (אשנוארעטע דער משומד) אונד דיעזער מוס פאן
איהם אבגענאממען ווערדען. ניכטס גלייכט דער זאגטמוטה
דעם הירטען פיר דיא, וועלכע זיינעס רוטע פאלגען אונד
זיך פאן זיינעס שאבע לייטען לאסען; אבער וועהע דע-
גען, דיא זיך ווידערוועטצען, איהנען קאנן קיינע גנאדע
ווערדען, אונד קיין מיטטעל דארף געשייעט ווערדען, אום,
וועגן זיא ניכט זעלבסט, דאך דיא זעלען איהרע קינדער
אונד נאכקאממען פאן דער עווינען פערדאממנים צו בע-
פרייען אונד צו רעטטען."

„דוא שפריכטס, מאגן. (ואגט דער בישאף) דיא אי-
בערצייגונג אללער אוס, וועלכע פאר דעם אלטארע דעם
נעקרייציגטען (נוצרי) שטעהען, אונד וואס דענקסט דוא גון
ווייטער? דוא ביזט אים אבער גלויבען דיינער פאטער ערצאל-
גען, דוא קענגסט דיא ווייזע דיינער עהעמאלינען ברידער
גענוי, אונד מוסט ראהער ווייסען, אויף וועלכעם וועגע ווער
צו דעם האהעם צילע געלאנגען, דיא פערלארענען איז-
ראעלס אין דען שאפט דער קירכע צו רעטטען."

„וואהל, הייליגער פאטער, (ערווידערט יוחנן דער
משומד) עס ניכט צווייא מיטטעל, אונד ביידע מיטטען אנ-
געווענדעט ווערדען: זא פיעלע וויא מאגליך צום אבפאלל
פאן איהרעס אבערגלויבען צו בעווענען, אונד דיא איבר-
גען — אוס ראם צו פערטרייבען. לאס מיך פאן דעם
לעצטערען צוערסט שפרעכען. איין יעדעס פערשייטט
פאלק מוס איינענר איינען וויכטיגען מיטטעלפונקט הא-
בען, איין הייליגס אדער איין הערין, אהנע וועלכעס דיא
פערזיינגלטען גלייבדיגען אבשטיבען מיטטען. דארום
שפרעכט איין זאלכעס פאלק ششעס, זעלבסט אונט-
וואוסט, איינען זאלכען מיטטעלפונקט ווידער צו ערלאנ-
גען, ווענן ער איהם גענאממען ווארדען. גון, יערוזאלעם
איזט צערשטאערט, מיצרא אונד טעפער דורך דיא האנד
נאטטעס זעלבסט צערטרימטערט; אים פרייגנס דיעזיטס
דעס פלוכטס איפראם אונד אין גרייבענלאנד וואהנט נור
נאך איינע גרייגנע צאהל — אונד זא איזט עס ראם, ראם
אללין, וא זיא ווייס יאהרהונדערטען וואורצעל נעפאסט,
וא איהרע געמיינדע צו איינעס שטארקען מיטטעלפונקט אויס-
געשאפטען, ראם, דאס זיא אלס איהרען מיטטעלפונקט. אלס
איהר הויפט אונד הערין אנזעהען מיטטען. הערהער פליכ-
טען זיך פיעלע איהרער פרייאנטען לעהרער, דאס זיך הער
באלד איין אנזעהנליכעס לעהרהויז ערהעבען ווירד; הער-
הער וואנדערן דיא פרייאנטען דעס מאדענלאנדעס, אונד
דער פרישע אנוואכס ווירד אממער נייע מאטטען אן זיך
ציעהען. וואהللאן, זא מוס דיעזע וואורצעל נאך רעכטצי-
טיג אבגעשנייטטען ווערדען. אויך דארף ניכט פערגעסטען
ווערדען, דאס אין ראם, דער הויפטשטאדט דעס רייכעס,
דיא יודען ביא דען גראסען אונד מעכטיגען דורך איהרע
שלויהיים אונד איהרען רייכטהום זיך אממער דען וועג אפ-
טען האלטען, אממער איינען גראסען איינפלוס בעוואהרען
ווערדען, אונד דיעס מוס איהנען פערווערט ווערדען."

דער בישאף האטטע מיט אויסטערקואמקייט צוגע-
הארט, אונד דיא וואר'ט יוחנן'ס מאכטען איינען גראסען
איינדרוק אויף איהן. „דוא האסט רעכט, (רייף ער לעבהאפט
אויס) בים הימעל, דוא האסט רעכט. דארום העטטען
ווייר לעננסט דענקען וואללען, אונד העטטען עס וואהל אויך,
ווענן ניכט דיא אבשיליכען קעצטערייען אללע אונזערע
עדונה במעונה אלקי קדם שם תתענג במחזה שיכון
הרקיע ובתקוע שופר תציץ מעיר ותעמוד לקץ
הימין. תנצב"ה.

* (פאבריקאציאן פאלש-
שען שריפטען.) שאן לענגערע צייט הנ-
דורך טייכען אין פערשיעדענען גענגענדען דעם לאנ-
דעס געפעלשטע דאקומענטע אללערארטפאפיר, נאך
דעיען ערצייגער דיא פאבריקירטען לאנגע צייט
פערגעבליך וויכטען. דיא הערר אין דער הייפטשטאדט
איינגעלייטעטען נאכפאר שוגגען בראבטען דען
שטאדטהייטטאמט איף דיא פערמוטהונג, דאס דער
טעטער אין בודאפעסט ווילל. אין פאר קורצעס
אין מאנאר פעסטגענאממענער קנאבע דער מיט
איינער גופעלשטען בעטטעל-ליצענץ, מידדע נאבען
זאממעלטע, גאב נעמליך אן, דאס דער בעטרעפ-
פענדע פאן דעם ער דאס בוך ערהאלטען, אין בו-
דאפעסט ווענדאפט זיא. אויף גרונד דער פאם קנא
בען ערהאלטענען אנהאלטספונקטע וואורדע דיא
פערדעכטיגע פערזאן איינגעפאהרשט אונד יעדער
שריטט פאן פערהליידטען פאליצייסטען בעוואכט
אונד זא געלאנג עס דען ערצייגער דער פאלשען
שריפטען געסטערן אויף פרישער טהאט צו ערטאפ-
פען. אלס דיא פאליציי-באממסערע אין דיא וואה-
נונג דעם פערדעכטיגען הינאנגען, האטטע דיעזער
עבען איין נייעס פאזיפיקאט פאללענדעס; ער
וואללטע דאסזעלבע עבען מיט איינעם זיגעל פער-
זעהען, אלס ער פעסט גענאממען וואורדע. יער ער-
צייגער דער געפעלשטען דאקומענטע איזט דער נאך
דעם נייטראער קאמטאט צושטענדיגע מאריץ
שווארץ, דער דאס פעלשען דער דאקומענטע גע-
שעפטמעסיג בעטרייבט. בייא דער פרינגענאם-
מענען הייסזוכונג וואורדען דיא נאכגעאהמטען זיג-
געל מעהרערער בעהערדען, ווא דיא דעם מינים-
טערס דעם אינגערן דעם אבער-שטאדטהייטטאמטס
מעהרערער קאמטאטע אונד גערייכטהאפט פארגע-
פונדען. שווארץ ווא איך דין קוארטיערגעבער איז-
ראעל הירש וואורדען אין דאפט גענאממען אונד
דיא אונטערזוכונג גענען דיעזעלבען איינגעלייטעט.

* (פערגיפטונגסבים „תנאים-
שריבען.) פארינע וואכע ערינגעט זיך
דער פאלגענדער פאלל: אין דער טהערעזיענ-
שטאדט וואהנט אין רייכער יודע דער איסער אי-
ניגען שטאקהאהען היזערן איזיך אי-
נע היבשע טאכטער בעזוכט. דיעזע מאכטע דיא
בעקאנגטשאפט איינעס יונגען מאנעס אים ארמער
פאמיליע. דעם זיא אידערע נייגונג שענקטע. דער ריי-

פאלליעטאן.

דער העלד פאן סעפור.

(33-טע פארטזעצונג.)

אין דען אויגען דעם ליבעריאוס פלאממטע עס וויא
דיא בעפרייידיגונג איינעס נעדאנקענס, דען ער זייט לאנגער
צייט, ווענן אויך פערבארגען, אין זיך נעפראגען אונד דער
יעטצט אונערווארטעס, פלאצצליך דען אויסדרוק געפונדען,
אלס ער דיא וואר'ט דעס משומד'ס פערנאהם. אויף דעם
אנפליטיין זיינעס פריינדעס דאנענען קאנגטע מאן איין מיט-
בעהאגען ערקענגען, דאס זיך דורך איין לייכטעס שטטעלן
מיט דעם הויפטע קונד מאכט. אבער דער בישאף פאן ראם
וואר צו זעהר פאן דעם שראמע דער נעפיהלע אונד גע-
דאנקען, דער זיינען נייטס אויינגבליקליך דורכפלוהטעטע,
ערגריפפען, אלס דאס ער זיינען נאכבאר העטטע בעאבאכ-
טען קאننען. „שטעה אויף, מיין זאהן, (שראך ער מיט בע-
ווענטער שטיממע צו דעם משומד, דער פאר זיינען פיסען
קניעטט) איך ערטהיילע דיר דען אפאסטאליטשען זעגען, דען
דער הייליגע אפאסטעל דעם הערן אין דיא האנד אונד
דאס וואר'ט זיינעס דעמטהיגען קנכטעס געלעגט האט." —
בייא דיעזען וואר'טען ער מ שטרייפטע זיין בליק איבער זיי-
נען קאללענען הין, פאגד דער איבער ניכטס אלס דען טיע-
פען, רוהיגען ערנסט, דען דיעזער שטעטס בעוואהרטע. דיעס
מאכטע איהן אום זא זיכערער. ער לעהנטע זיך אין זיינעם
זעסעל צוריק, אונד זאגטע: „דוא וואללטעסט מיר בעזאג-
דערע מטטהיילונגען מאכען, מיין זאהן, שטרייך יעטצט,
דיעזער ערווירדיגע בישאף קאנן אללעס, אויך דאס טיעפס-
טע געהיימניס, זא גוט הערען וויא איך וועלכעס: עס איזט
דער פראפעט בישאף לעאנטיאוס פאן טריפאליס."

יוחנן דער משומד מאכטע אויך פאר דעם לעטצטערן
איינע קניעבייגונג, ערהאב זיך דאנן אונד שפראך מיט פעס-
טער שטיממע: „הייליגער פאטער, עס איזט דיר בעקאנגט,
דאס איך עס אלס דען בעזיף מיינעס לעבענס אנזעהע, דיא
פעראיירטע הערדע איזראעל צו זאממעלן, אונד צו דער
הירדע דער הייליגען קירכע צו פיהרען. איינע אינגערע
שטיממע ואגט מיר, דאס איך פיר דיעזע אויפגאבע ערוועהלט
וויא, אונד מיט דער גנאדע אונזערעס . . . . . ווערדע
איך זיא פאללפיהרען, זא ווייס איך עס פערמאג."

„גוט, ווי גלויבען עס אויך. אבער וועלכע וועגע
מיינסט דוא, דאס זיא דאהין פיהרען?

„מיין פאלק איזט מיט דעם פלוכע דעם הערן בע-
לאדען, (אשנוארעטע דער משומד) אונד דיעזער מוס פאן
איהם אבגענאממען ווערדען. ניכטס גלייכט דער זאגטמוטה
דעם הירטען פיר דיא, וועלכע זיינעס רוטע פאלגען אונד
זיך פאן זיינעס שאבע לייטען לאסען; אבער וועהע דע-
גען, דיא זיך ווידערוועטצען, איהנען קאנן קיינע גנאדע
ווערדען, אונד קיין מיטטעל דארף געשייעט ווערדען, אום,
וועגן זיא ניכט זעלבסט, דאך דיא זעלען איהרע קינדער
אונד נאכקאממען פאן דער עווינען פערדאממנים צו בע-
פרייען אונד צו רעטטען."

„דוא שפריכטס, מאגן. (ואגטע דער בישאף) דיא אי-
בערצייגונג אללער אוס, וועלכע פאר דעם אלטארע דעם
נעקרייציגטען (נוצרי) שטעהען, אונד וואס דענקסט דוא גון
ווייטער? דוא ביזט אים אבער גלויבען דיינער פאטער ערצאל-
גען, דוא קענגסט דיא ווייזע דיינער עהעמאלינען ברידער
גענוי, אונד מוסט ראהער ווייסען, אויף וועלכעם וועגע ווער
צו דעם האהעם צילע געלאנגען, דיא פערלארענען איז-
ראעלס אין דען שאפט דער קירכע צו רעטטען."

„וואהל, הייליגער פאטער, (ערווידערט יוחנן דער
משומד) עס ניכט צווייא מיטטעל, אונד ביידע מיטטען אנ-
געווענדעט ווערדען: זא פיעלע וויא מאגליך צום אבפאלל
פאן איהרעס אבערגלויבען צו בעווענען, אונד דיא איבר-
גען — אוס ראם צו פערטרייבען. לאס מיך פאן דעם